

2020-luvun muisteluteksti
Perhe- ja pariterapialehden 40-vuotisjuhliin

Iida-Maria Bimberg

iida-maria.bimberg@pohde.fi

Kiitän kutsusta tulla muistelemaan pari- ja perheterapialehteen kirjoittamaani artikkelia vuodelta 2020. Kirjoitin teille kehittämästäni työmenetelmästä, joka kohdistui perheenyhdistämisen kautta tullessiin pakolaisperheisiin. Tuolloin menetelmän työnimi oli vielä pitkä ja hankala "Perheterapeuttista tukea perheenyhdistämisen kautta tullessiin pakolaisperheille". Nimen pituuskin kertoo, että kyseessä oli innostuksessa aikaansaatu, hyvin tuoreeltaan kehitetty työmenetelmä, joka oli vielä hieman muotoutumaton. Pian artikkelin ilmestymisen jälkeen kollegani maahanmuuttajapalveluissa ehdotti lyhennystä, lopulta tästä työmallista muotoutui Perhe Yhtenäiseksi -menetelmä.

Artikkelin kirjoittaminen ja julkaiseminen oli minulle monella tavalla merkittävä askel. Kehitin menetelmän alkujaan omaksi työkalukseni, perheterapiaopintojeni lopputyönä, ilman aikomusta viedä sitä laajempaan käyttöön. En ollut erityisesti perehtynyt kehittämistyöhön, ja oli yllätys, että malli herätti niin paljon kiinnostusta myös oman työyhteisön ulkopuolella. Olin täysin noviisi kirjoittamisen saralla; en ollut koskaan aiemmin laatinut artikkelia, enkä edes ammatillista blogikirjoitusta. Artikkelin kirjoittaminen jännitti, mutta sain siihen tukea perheterapiaopintojeni kouluttajilta ja kollegoiltani. Artikkelin julkaisu oli tärkeä hetki. Nyt kun luin sitä uudelleen vuosien jälkeen, näkisin paljon kehitettävää, mutta olen edelleen ylpeä, että lähdin rohkeasti tekemään itselleni uutta ja kirjoittamaan. Ehkä siksikin mieltä niin suuresti lämmittää pyyntö olla 2020-luvun muistelija.

Artikkelissa kuvaan, kuinka pakolaisperheiden elämässä on paljon perhesuhteita kuormittavia tekijöitä. Mielenkiinto pakolaisten hyvinvoinnin tarkastelemiseen ei missään nimessä sammunut. Tein viime vuonna ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön pakolaisperheiden hyvinvointia edistävästä ja estävästä tekijöistä. Havaitsemani asiat ovat olleet samoja, mutta tieto aiheesta on lisääntynyt. Haluan uskoa, että olen pystynyt syventämään pakolaisperheiden hyvinvoinnin tukemiseen liittyvää tietoa vuosien aikana myös muille kuin itselleni.

Artikkelin julkaisun avulla menetelmä sai myös nostetta ja herätti kiinnostusta muualla kuin Oulussa. Olin häkeltynyt, jännittänyt ja mielissäni kutsuista tulla kertomaan

menetelmästä ja sen tuloksista eri tilaisuuksiin. En olisi silloin osannut kuvitellakaan, miten pitkälle menetelmän kanssa vielä pääsisin.

Artikkelin kirjoittamisen aikana koronaepidemia ei ollut aivan vielä rantautunut Suomeen. Olimme aloittaneet menetelmän tarjoamisen maahanmuuttajapalveluissa, mutta pian toimintaan tuli katkos koronaepidemian myötä. Työtä kuitenkin jatkettiin ja kohderyhmää laajennettiin kaikkiin pakolaisperheisiin, ei vain perheenyhdistämisen kautta tullesiin. Tein itse työtä perheiden kanssa, ja olin ja olen vakuuttunut, että perheille tuen tarjoaminen menetelmän avulla kannattaa ja sillä voidaan ehkäistä myöhempien ongelmien syntymistä. Perheterapiaopintojeni aikana yhdessä koulutuspäivässä muistan havahtuneeni hämmästelemään sitä, miten voi olla, että pakolaisperheille ei ole mitään systemaattista ehkäisevää perhesuhteita tukevaa muotoa, kun heillä on niin valtavasti perhesuhteita kuormittavia tekijöitä. Edelleen minua turhauttaa, että perheiden tuen tärkeyttä ei vain kotoutumisen, mutta heidän hyvinvointinsa edistämiseksi ei ymmärretä, tai jos ymmärretäänkin, siihen ei haluta systemaattisesti panostaa.

Pelkkien havaintojeni varassa en kuitenkaan ollut menetelmän vaikuttavuuden suhteen. Vaikutuksia seurattiin tarkastelemalla maahanmuuttajapalveluiden pakolaisperheiden lastensuojelu- ja perhetyön palveluiden tarvetta. Alle vuodessa lastensuojelun palveluntarve puolittui ja perhetyön tarve väheni 75 prosentilla. Seuranta tehtiin vuoden 2020 syyskuusta vuoden 2021 heinäkuuhun. Asiakkailta kerättiin palautetta itse ja myös Paloma 2 -hanke haastatteli ammattilaisia ja asiakkaita, joilta kaikilta saatiin hyvää palautetta.

Menetelmä on kehittynyt ja jalostunut osana työtä vuosien saatossa, ydin on pysynyt silti samana. Uutena teemana on lisätty turvataitokasvatus, muutoin teematkin ovat alkuperäiset. Menetelmän kehittäminen on kulkenut mukani, minne olenkin työssäni mennyt, ja jos se ei ole työtehtäviini sopinut, kehittäminen on tapahtunut omalla ajallani. Ollessani töissä Turvallinen Oulu -hankkeessa menetelmä otti aimo harppauksia eteenpäin, kun hankerahoitus mahdollisti oppaan ja koulutuspaketin edelleen kehittämisen. Kannustajia, rinnalla kulkijoita ja yhteistyökumppaneita matkalle on mahtunut, ja he ovat olleet kultaakin kalliimpia. THL:n Paloma-osaamiskeskus on ollut mukana monessa vaiheessa. He ovat arvioineet menetelmää, tuottaneet infovideon, olleet mukana kommentoimassa oppaan sisältöjä ja tarjonneet tilaisuuksia menetelmän esittelemiseen.

Artikkeliä kirjoittaessani ensimmäiset koulutukset menetelmään olivat vasta suunnitteilla osana THL:n Paloma 2 -hanketta. Nyt olen kouluttanut menetelmään yli 100 ammattilaista, ja koulutuksia tilataan edelleen. Menetelmän levittäminen on siirtynyt sivutoimekseni. Se on saanut nostetta ja huomiota myös erilaisista kilpailuista. Vuonna 2022 menetelmä voitti Hyvä Käytäntö -palkinnon ja oli TerveSos-kilpailun finaalissa. Vuonna 2023 THL:n sosiaalisten innovaatioiden arviointiin keskittyvä hanke pilotoi arviointiprosessiaan, johon he pyysivät mukaan myös Perhe Yhtenäiseksi -menetelmän. Validoija arvioi menetelmän resurssitehokkuuden erinomaiseksi ja olevan helposti käyttöön otettava myös muualla.

Menetelmän käyttö Oulun kaupungissa päättyi, kun kotoutumispalvelut kokivat suuren muutoksen hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut siirtyivät hyvinvointialueelle, kun kotoutumisen palvelut jäivät kuntaan. Menetelmä on kuitenkin käytössä useissa kunnissa ja hyvinvointialueilla ympäri Suomen, ja myös yksityiset perhetyöt tarjoavat yritykset ovat kouluttaneet työntekijöitään sen käyttöön.

Artikkelin lopussa toivoin, että voisin kehittää pakolaisperheiden kanssa tehtävää työtä edelleen ja että saisin tehdä sitä yhteistyössä muiden kanssa. Toiveeni eivät ainoastaan toteutuneet, vaan ne myös ylittyivät! Perhe Yhtenäiseksi -menetelmä on vienyt minut matkalle, jolla olen päässyt oppimaan kehittämistyötä, esittelemään menetelmää seminaareissa Suomessa ja Euroopassa sekä verkostoitumaan muiden asiantuntijoiden kanssa. Tällä hetkellä ei ole toimijaa, joka edistäisi menetelmän jatkokehittämistä, tutkimusta tai käyttöönottoa laajemmin. Nyt kun en itse enää työskentele kotoutumisen parissa päätyönäni, toivon, että perhenäkökulman tärkeyttä muistetaan jatkuvasti edistää kotoutumistyössä. Jos tämän lisäksi vielä yhdelle toiveelle on tilaa toivon, ettei Perhe Yhtenäiseksi -menetelmä kaihdu pois käytöstä ja unohdu, ehkä joskus pääsisin tekemään tutkimusta sen vaikuttavuudesta. Kävi, miten kävi, olen kiitollinen tästä matkasta, jolla pari- ja perheterapialehti on ollut tärkeä osa. Onnea 40-vuotiaalle pari- ja perheterapiayhdistykselle ja pari- ja perheterapialehdelle, teette tärkeää työtä.

